

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-30/18
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 14136 датум: 30. 4. 2018.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Полицијској управи Ужице

Београд, април 2018. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВЕ	Полицијска управа у Ужицу
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	19. април 2018. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови Националног механизма за превенцију тортуре, у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ЦИЉЕВИ ПОСЕТЕ	Праћење поступања по препорукама из Извештаја НПМ о посети Полицијској управи Ужице из 2012. године Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна, по Плану посета за 2018. годину
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета није најављена
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Секретаријат НПМ</i> Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Секретаријат НПМ</i> Марко Анојчић, <i>Секретаријат НПМ</i> Јелена Самарџић, <i>Секретаријат НПМ</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Полицијски службеници седишта ПУ Ужице остварили су сарадњу са НПМ и омогућили му да оствари свој мандат. Члановима тима пружене су тражене информације, омогућен им је обилазак просторије за задржавање и увид у документацију о задржавању грађана.

ТОК ПОСЕТЕ

Након представљања чланова тима и циљева посете затеченим полицијским службеницима, извршен је обилазак просторије за задржавање, у којој нису затечени грађанима, затим су обављени разговори са полицијским службеницима Одељења саобраћајне полиције и извршен је увид у документацију о задржавању лица по Закону о безбедности саобраћаја на путевима (ЗОБС).³

³ "Сл. гласник РС", бр. 41/09, 53/10, 101/11, 32/13 - одлука УС, 55/14, 96/15 - др. закон и 9/16 - одлука УС.

1. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА ПУ УЖИЦЕ

НПМ је 11. јула 2012. године обавио системску посету Полицијској управи Ужице и полицијским станицама у њеном саставу. Након посете састављени су појединачни извештаји о посетама полицијским станицама. У Извештају о посети⁴ Полицијској управи Ужице упућено је 6 препорука за отклањање уочених недостатака. У наставку су наведена запажања и утврђено стање у вези поступања по овим препорукама.

2. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

1.

ПРЕПОРУКА 2012. г.

Унутар просторија за задржавање у седишту ПУ Ужице инсталираће се славине за текућу воду (*водећи рачуна да славина не представља ризик за повређивање или оштећење*), или ће се задржаним лицима омогућавати довољне количине воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.

Налази 2018. г.

У просторији за задржавање у седишту ПУ Ужице није инсталирана славина за текућу воду. Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се на захтев доносе вода у флаши и чаша. Вода се у флаше точи са чесме.

2.

ПРЕПОРУКА 2012. г.

ПУ Ужице ће задржаним лицима омогућити један оброк хране најкасније у року од 6 сати од момента лишења слободе, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка хране дневно (доручак, ручак и вечера).

Налази 2018. г.

Према наводима полицијских службеника, obroци за задржана лица се набављају из ресторана ПУ. Ради се о конзервираној храни. Међутим, задржана лица углавном не желе да им се доноси оброк, већ само вода за пиће. Такође, ретко се дешава да неко буде задржан дуже од 12 сати.

3.

ПРЕПОРУКА 2012. г.

ПУ Ужице ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугме електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника.

Налази 2018. г.

У просторији за задржавање и даље није инсталирано дугме за позивање дежурног полицијског службеника. Задржана лица полицијске службеника позивају лупањем у врата или махањем рукама испред камере за видео надзор. Када је више лица на задржавању, полицијски службеник дежура у ходнику испред просторије. Иако је

⁴ Бр. 71 -118/12 од 02. октобра 2012. год.

дежурна канцеларија релативно удаљена од ове просторије, у њеној непосредној близини су друге радне просторије полицијских службеника.

4.

ПРЕПОРУКА 2012. г.

У седишту ПУ Ужице ће се водити посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, посебно подаци о доношењу воде, евентуално хране.

Налази 2018. г.

Полицијски службеници ПУ Ужице воде стандардизован електронски записник о задржавању када се лица задржавају у просторији у седишту ПУ Ужице. По окончању задржавања лицу се уручује примерак записника на потпис и затим се записник улаже у предмет о задржавању. У записник се уносе подаци о доношењу хране, а не уносе се о доношењу воде.

5.

ПРЕПОРУКА 2012. г.

ПУ Ужице ће у просторији за полицијско задржавање поставити обавештење да је просторија под видео надзором.

Налази 2018. г.

Обавештење да је просторија за задржавање под видео надзором постављено је на спољној страни врата просторије.

6.

ПРЕПОРУКА 2012. г.

ПУ Ужице ће унапређењем система видео надзора у просторијама за задржавање у седишту ПУ обезбедити приватност задржаних лица, на тај начин што део око WC шоље неће бити јасно видљив, уз задржавање постојећег квалитета видео надзора и очувања безбедности.

Налази 2018. г.

У просторији за задржавање камера и даље покрива простор око WC шоље, који није замућен на монитору, чиме се нарушава приватност задржаних лица. Видео запис се чува 30 дана.

Имајући у виду горе наведено стање, НПМ понавља препоруку која се односи на унапређење услова у просторији у коју се смештају лица лишена слободе:

ПРЕПОРУКА

ПУ Ужице ће предузети мере и активности у циљу унапређења услова у просторији за задржавање, посебно у циљу:

- Инсталирања тастера за позивање дежурног полицијског службеника;
- Постављања обавештења да је просторија под видео надзором унутар просторије за задржавање;
- Обезбеђивања приватности задржаних лица, на тај начин што део око мокрог чвора неће бити јасно видљив на монитору у дежурној служби, уз задржавање постојећег квалитета видео надзора и очувања безбедности.

Министарство унутрашњих послова ће предузети мере из своје надлежности како би се спровеле предложене мере и активности за унапређење услова у просторији за задржавање у ПУ Ужице.

РАЗЛОЗИ

Минимални стандарди ЦПТ за лични животни простор у затворским установама су:

- 6м² за просторију за смештај једног лица, не рачунајући санитарни чвор;
- 4м² за просторију за смештај више лица, не рачунајући потпуно одвојени санитарни чвор;
- најмање 2м између зидова ћелије;
- најмање 2,5м између пода и плафона ћелије.⁵

Све полицијске ћелије треба да су чисте и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање, осим у време спавања); пожељно је да ћелије имају природно светло. Ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор, а особама које преко ноћи морају бити задржане требало би обезбедити чисте душекe и ћебад. Задржане особе треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристojном стању.⁶

Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима, са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица.⁷

ЦПТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насилје међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.⁸

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁹

Људско достојанство је неприкосновено и сви су дужни да га поштују и штите.¹⁰

Полицијски службеник у примени полицијских овлашћења поступа непристрасно, пружајући свакоме једнаку законску заштиту и поступајући без дискриминације лица по било којем основу. У примени полицијских овлашћења полицијски службеник поступа хумано и поштује

⁵ Стандарди о животном простору по затворенику у затворским установама Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ), ЦПТ/Инф (2015) 44.

⁶ Дванаести општи извештај ЦПТ (2002), пар. 47.

⁷ Заштитник грађана, Препорука 12-2619/10; у том смислу и ЦПТ, Извештај за Србију (2007), пар. 36.

⁸ Дванаести општи извештај ЦПТ, пар. 48. ст. 2.

⁹ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 54/06), чл. 34. ст. 2.

¹⁰ Устав Републике Србије ("Сл. гласник РС", 98/06) чл. 23, ст. 1.

достојанство, углед и част сваког лица и друга људска и мањинска права и слободе грађана дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.¹¹

¹¹ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, 6/2016 и 24/2018) чл. 67, ст. 1. и 2.